



O'QUVCHILARIGA HIKOYANI O'QITISHDA INTERAKTIV USULLARDAN FOYDALANISHNING AFZALLIGI

Suvanova Muhabbat Qahramonovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi, 3-bosqich, 3/23-guruh talabasi

Ilmiy rahbar: Javohir Zokirov G'aybulla o'g'li

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarga hikoya janrini o'qitish jarayonida interaktiv usullardan foydalanishning pedagogik afzalliklari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Hikoyani o'zlashtirishda an'anaviy va interaktiv yondashuvlarning farqli jihatlari ochib beriladi hamda ta'lim jarayonida "Aqliy hujum", "Rolli o'yin" va "Klaster" metodlaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari asoslab beriladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, interaktiv usullar o'quvchilarning bilish faolligini oshiradi, tanqidiy va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi, og'zaki nutqini faollashtiradi hamda badiiy matnni chuqur anglashiga xizmat qiladi. Maqolada hikoyani o'qitish jarayonini samarali tashkil etish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: hikoya janri, interaktiv usullar, aqliy hujum, rolly o'yin, klaster, badiiy matn tahlili, nutqiy kompetensiya, tanqidiy fikrlash, boshlang'ich ta'lim, pedagogik yondashuv.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, matnni chuqur anglashga va o'z munosabatini erkin ifodalashga o'rgatish dolzarb pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich va umumiy o'rta ta'lim bosqichlarida badiiy asarlarni, xususan, hikoya janrini o'qitish jarayoni o'quvchilarning nutqiy, tafakkuriy va estetik rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Hikoya ixcham syujetga, aniq voqealar tizimiga va hayotiy obrazlarga ega



bo'lgani bois o'quvchilar tomonidan tez qabul qilinadi hamda tarbiyaviy ta'sir kuchiga ega bo'ladi.

An'anaviy o'qitish usullarida hikoya mazmunini qayta hikoyalatish yoki savol-javob orqali mustahkamlash ustuvor bo'lib kelgan. Biroq bunday yondashuv o'quvchining faol ishtirokini to'liq ta'minlay olmaydi, uning ijodiy va tanqidiy fikrlash imkoniyatlarini yetarli darajada rivojlantirmaydi. Shu bois ta'lim jarayoniga interaktiv usullarni joriy etish zarurati yuzaga kelmoqda. Interaktiv yondashuv o'quvchini darsning passiv tinglovchisidan faol subyektiga aylantiradi, uni muhokama, tahlil va baholash jarayoniga jalb etadi.

Hikoyani o'qitishda interaktiv usullardan foydalanish o'quvchilarning matn mazmunini chuqurroq anglashiga, obrazlar xarakterini tahlil qilishiga, voqealar sabab-oqibat bog'liqligini aniqlashiga va mustaqil xulosa chiqarishiga imkon yaratadi. Guruhlarda ishlash, rolli o'yin, muammoli savollar, klaster, "aqliy hujum" kabi metodlar o'quvchilarning nutq faolligini oshiradi, muloqot madaniyatini shakllantiradi hamda badiiy tafakkurni rivojlantiradi.

Shuningdek, interaktiv usullar ta'lim jarayonida ijobiy psixologik muhitni yaratadi, o'quvchilarning darsga qiziqishini kuchaytiradi va hamkorlikda o'rganish ko'nikmasini shakllantiradi. Bu esa hikoya janrining g'oyaviy-badiiy mazmunini chuqur o'zlashtirishga xizmat qiladi. Natijada o'quvchilar nafaqat matnni tushunadilar, balki o'qilgan asarga nisbatan shaxsiy munosabat bildiradilar.

Hikoyani o'qitishda interaktiv yondashuvning pedagogik mohiyati

Hikoya janri o'zining ixchamligi, syujet dinamikasi va hayotiy obrazlari bilan o'quvchilar tafakkuriga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Biroq hikoyani samarali o'zlashtirish faqat mazmunni qayta hikoyalash bilan cheklanmaydi. O'quvchi matnni anglash, tahlil qilish, baholash va xulosa chiqarish bosqichlaridan o'tishi lozim. Shu jihatdan interaktiv usullar hikoyani o'qitishda samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ladi[1].



Интерактив yondashuv ta'lim jarayonida o'quvchining faol ishtirokini ta'minlaydi, uning mustaqil fikrlashini rag'batlantiradi va hamkorlikda o'rganish muhitini yaratadi. Bunday yondashuvda o'qituvchi axborot beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi va tashkil etuvchi vazifasini bajaradi. Natijada o'quvchi bilimni tayyor shaklda emas, balki faol izlanish orqali egallaydi.

“Aqliy hujum” usulining afzalliklari

Hikoyani o'qitishda “Aqliy hujum” usuli o'quvchilarning erkin fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi. Mazkur metod, odatda, matnni o'qishdan oldingi yoki o'qishdan keyingi bosqichda qo'llanadi. O'qituvchi hikoya mavzusi yoki asosiy g'oyasi yuzasidan muammoli savol qo'yadi va o'quvchilar o'z fikrlarini erkin bayon etadilar.

Ushbu usulning pedagogik afzalliklari quyidagilardan iborat:

- o'quvchilarda taxmin qilish va mantiqiy fikrlash ko'nikmasini rivojlantiradi;
- darsga qiziqishni kuchaytiradi;
- har bir o'quvchining faol ishtirokini ta'minlaydi;
- turli nuqtayi nazarlarni taqqoslash imkonini beradi[2].

Masalan, hikoya qahramonining xatti-harakati yuzasidan savol berilib, o'quvchilardan uning sabablarini aniqlash so'raladi. Natijada o'quvchilar matnni chuqurroq tahlil qilishga intiladilar va voqealar rivojini anglashga harakat qiladilar.

“Rolli o'yin” usulining didaktik imkoniyatlari

Hikoyani o'qitishda rolli o'yin usuli obrazlarni jonlantirish va ularning ichki kechinmalarini anglashga xizmat qiladi. O'quvchilar hikoya qahramonlari rolini ijro etish orqali voqeani bevosita his etadilar, obraz xarakterini chuqurroq tushunadilar[3].

Rolli o'yin quyidagi pedagogik natijalarni ta'minlaydi:

- empatiya va obrazli tafakkurni rivojlantiradi;
- og'zaki nutq faolligini oshiradi;



- jamoada ishlash ko‘nikmasini shakllantiradi;
- badiiy matnni ijodiy talqin qilish imkonini yaratadi.

Mazkur usul hikoya syujetidagi muhim epizodlarni sahnalashtirish orqali amalga oshiriladi. O‘quvchilar qahramonlarning dialoglarini ifodali o‘qiydilar yoki mustaqil ravishda qayta yaratadilar. Bu jarayon hikoya mazmunini mustahkamlash bilan birga, o‘quvchilarning estetik didini ham rivojlantiradi[10].

“Klaster” usulining tahliliy ahamiyati

Klaster usuli hikoya mazmunini tizimli tahlil qilishda samarali hisoblanadi. Ushbu metod orqali hikoyaning asosiy g‘oyasi markazga yozilib, uning atrofida syujet, qahramonlar, muammo va xulosalar tarmoqlar ko‘rinishida aks ettiriladi[4].

Klaster usulining afzalliklari:

- matnni strukturalash ko‘nikmasini shakllantiradi;
- asosiy va ikkinchi darajali ma’lumotlarni ajratishga o‘rgatadi;
- umumlashtirish va xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantiradi;
- vizual tafakkurni faollashtiradi[9].

Bu metod o‘quvchilarga hikoya tarkibiy qismlarini yaxlit tizim sifatida ko‘rish imkonini beradi. Natijada ular voqealar o‘rtasidagi bog‘liqlikni anglaydilar hamda asarning g‘oyaviy mazmunini aniqlashga muvaffaq bo‘ladilar.

Interaktiv usullarning umumiy pedagogik samaradorligi

Hikoyani o‘qitishda interaktiv usullardan foydalanish o‘quvchilarning bilish faolligini oshiradi, ularni mustaqil fikrlashga va o‘z munosabatini asoslab berishga o‘rgatadi[5]. Bunday yondashuvda o‘quvchi matnni passiv qabul qilmaydi, balki uni tahlil qiladi, baholaydi va ijodiy qayta ishlaydi.

Interaktiv metodlar orqali o‘quvchilarda quyidagi kompetensiyalar shakllanadi:

- kommunikativ kompetensiya;
- tanqidiy va ijodiy fikrlash;
- hamkorlikda ishlash ko‘nikmasi;



— estetik tafakkur va badiiy did[6-8].

Shunday qilib, hikoyani o'qitishda "Aqliy hujum", "Rolli o'yin" va "Klaster" kabi interaktiv usullardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshiradi hamda o'quvchilarning badiiy matnni chuqur va ongli o'zlashtirishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytsam hikoya janrini o'qitish jarayonida interaktiv usullardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim pedagogik omillaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot tahlillari shuni ko'rsatadiki, an'anaviy yondashuvda o'quvchi ko'proq tinglovchi va ijrochi sifatida qatnashsa, interaktiv metodlar qo'llanilgan taqdirda u faol ishtirokchi, fikr bildiruvchi va tahlil qiluvchi subyektga aylanadi. Bu esa badiiy matnni chuqurroq anglash va g'oyaviy mazmunini ongli ravishda o'zlashtirish imkonini yaratadi.

"Aqliy hujum" usuli o'quvchilarning erkin va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish ko'nikmasini shakllantiradi. "Rolli o'yin" metodi esa obrazli tafakkur, empatiya va og'zaki nutq faolligini oshiradi. "Klaster" usuli hikoya mazmunini tizimli ravishda tahlil qilish, asosiy va ikkilamchi ma'lumotlarni ajratish hamda umumlashtirish ko'nikmasini rivojlantiradi. Mazkur usullar uyg'un qo'llanilganda o'quvchilarda kommunikativ kompetensiya, ijodiy tafakkur va mustaqil xulosa chiqarish malakalari shakllanadi.

Shunday qilib, hikoyani o'qitishda interaktiv usullardan foydalanish o'quvchilarning o'qishga qiziqishini oshiradi, ularning nutqiy va tafakkuriy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi hamda badiiy asarni chuqur va ongli idrok etish imkonini kengaytiradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Kahramonovna, S. M., & Zokirov, J. (2025, December). THE ROLE OF EDUCATIONAL METHODS IN DEVELOPING STUDENTS'INTERNAL AND EXTERNAL SPEECH. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY* (Vol. 2, No. 6, pp. 128-133).



2. Javohir G‘aybullo o‘g, Z. (2025, October). The Importance of PIRLS tasks in the creative and critical thinking of primary school students. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY* (Vol. 2, No. 4, pp. 20-24).

3. Javohir G‘aybullo o‘g, Z. (2025, October). METHODOLOGY OF VOCABULARY WORK IN PRIMARY GRADES. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*. (Vol. 1, No. 3, pp. 92-96).

4. Javohir G‘aybullo o‘g, Z. (2025, October). Methods of developing creative thinking in students through native language grammar exercises in primary education. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION* (Vol. 2, No. 3, pp. 142-146).

5. Зокиров, Д. (2022). Ona tili va o‘qish sav odxonligi darslarida matn ustida ishlash yo‘llari. *Современные тенденции инновационного развития науки и образования в глобальном мире*, 1(2), 288-291.

6. ZOKIROV, J. (2022). Boshlang‘ich sinf ona tili darsliklarida mashqlarning xususiyatlari.". *ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал*, 2(2).

7. Zokirov, J. (2022). THE IMPORTANCE OF STRENGTHENING LESSONS IN STUDENTS'MOTHER TONGUE AND READING LITERACY. *Academic research in modern science*, 1(9), 344-348.

8. O‘g‘li, Z. J. G. (2023). Ona tili va o‘qish savodxonligi darslarida klaster metodlaridan foydalanish. *Science and innovation*, 2(Special Issue 4), 76-79.

9. Zokirov, J. (2023). Sifatli ta‘lim berishda zamonaviy ona tili va o‘qish savodxonligi darsligining roli. *Interpretation and researches*, 2(1).

10. Zokirov, J. G. O. (2023). Zamonaviy ona tili va o‘qish savodxonligi fanining yangilanishi, mazmuni va ahamiyati. *Academic research in educational sciences*, 5(NUU conference 3), 90-96.